

**INKLYUZIV TA'LIMDA YOSHLARNING AXBOROT OLISH
MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH**

Usmonov Murod Sodiqovich

Jizzax davlat pedagogika universiteti dotsenti

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari - bu ta'lim jarayonini samarali tashkil qilish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni anglatadi. Bu texnologiyalar orqali ta'limni yanada interaktiv va qiziqarli qilish, o'quvchilarga o'z o'qish uslubini tanlash imkonini berish, va yoshlarning raqamli savodxonligini oshirish mumkin. Inklyuziv ta'lim - bu barcha yoshlar, shu jumladan, nogironligi bo'lganlar va ijtimoiy jihatdan zaif qatlamlardan bo'lganlar uchun ta'lim olish imkoniyatlarini taqdim etishdir. Bu model yoshlarning jamiyatda teng huquqli va faol ishtirokchilar sifatida rivojlanishiga yordam beradi. Axborot olish madaniyati esa shaxsning axborot manbalarini topish, tahlil qilish, tasniflash va samarali foydalanish qobiliyatidir. Axborot olish madaniyati yoshlar uchun ayniqsa muhim, chunki ular zamonaviy texnologiyalar yordamida ko'plab axborot manbalariga ega bo'lib, uni samarali tarzda ishlata olishlari kerak. O'zbek olimlarining ilmiy ishlari ta'lim texnologiyalarining inklyuziv ta'limdagi o'rnini va axborot olish madaniyatini rivojlantirishdagi ahamiyatini o'rganmoqda. Misol uchun, Sh. Abdurahmonov o'zining "Ta'limda axborot texnologiyalarining roli" asarida ta'lim texnologiyalarining yoshlarning axborot madaniyatini rivojlantirishda qanday ahamiyatga ega ekanini ta'kidlagan. U, zamonaviy texnologiyalar yordamida ta'lim olishda raqamli savodxonlikni oshirishning zarurligini aytgan. N. Ismoilov esa o'zining ilmiy ishlarida inklyuziv ta'limni amalga oshirishda zamonaviy texnologiyalarning roliga alohida urg'u beradi. Uning fikricha, axborotkommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limni inklyuziv qilishni osonlashtirish mumkin. Sh. S. Aliyev zamonaviy ta'lim texnologiyalarining inklyuziv ta'limdagi rolini va ahamiyatini o'rganishda muhim ilmiy ishlanmalarni taqdim etgan. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, zamonaviy axborot-kommunikatsiya

texnologiyalari (AKT) inklyuziv ta'limni ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Ularning fikriga ko'ra, AKT yordamida o'quvchilarni bilim olish jarayonida teng imkoniyatlar yaratish mumkin, xususan, nogironligi bo'lgan yoki o'ziga xos ehtiyojlari bo'lgan yoshlar uchun ta'limning moslashtirilgan shakllarini taqdim etish muhimdir [3,78] R. X. A'zamov axborot olish madaniyatini rivojlantirishga doir ko'plab tadqiqotlar olib borgan. Uning ishlarida yoshlar o'rtasida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini to'g'ri va samarali ishlatish ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilgan. A'zamov ta'lim jarayonida yoshlarning axborot olish madaniyatini shakllantirishda pedagoglarning o'rni va rolini o'rganadi. T. T. Toshpulatov inklyuziv ta'limni tashkil etishda ta'lim texnologiyalarining ahamiyatini chuqur o'rganib, zamonaviy ta'lim vositalarining nogironligi bo'lgan o'quvchilarni o'qitishda qanday ishlashini ko'rsatgan. Uning ilmiy ishlarida, ta'lim texnologiyalarini inklyuziv ta'limga qo'llashning pedagogik, psixologik va metodik jihatlari batafsil o'rganilgan Zamonaviy ta'lim texnologiyalarini inklyuziv ta'limga joriy etish yoshlar uchun muhim imkoniyatlarni yaratadi. Nogiron yoshlar uchun onlayn ta'lim platformalari, maxsus dasturlar va ilovalar, ularning bilim olish madaniyatini oshirishda katta yordam beradi. Misol uchun, text-to-speech va speech-to-text texnologiyalari nogiron bolalar uchun ta'lim olishni osonlashtiradi. Ta'lim tizimida inklyuzivlikni rivojlantirishda davlat va jamiyatning o'rni juda muhim.

NATIJA. Inklyuziv ta'lim vazifasi bolalarning qobiliyatlari va holatidan qat'i nazar, ularning barchasiga sifatli ta'lim taqdim etishdan iborat. Shu bilan birga, inklyuzivlik tamoyili imkoniyatlari cheklangan bolalar ijobiy ruhiy va ijtimoiy rivojlanishga ega bo'lishlari uchun oilada yashashlari va o'z tengdoshlari bilan birga oddiy maktabda bilim olishlari lozimligini nazarda tutadi. Inklyuziv ta'lim tizimi nogironlar aravachasidagi bola yaqin atrofda joylashgan har qanday maktabda ta'lim olishi, o'zlashtirishda qiynalayotgan bo'lsa, o'qish va yozishga o'rganish uchun maxsus yordamga ega bo'lishi, darslarga qatnamay qo'ygan bolaga esa maktabga qaytish uchun tegishli yordam ko'rsatilishini kafolatlaydi.

O'qituvchilarni raqamli savodxonlikka o'rgatish, ta'lim muassasalarini

zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlash va yoshlar o'rtasida axborot olish madaniyatini shakllantirish uchun qo'llab-quvvatlash kerak. Buning uchun hukumat va ta'lim muassasalari tomonidan maxsus dasturlar ishlab chiqilishi, yoshlar uchun raqamli resurslar taqdim etilishi zarur. Xulosa qilib shuni aytish mumkinki zamonaviy ta'lim texnologiyalari inklyuziv yoshlar uchun axborot olish madaniyatini rivojlantirishda katta o'rin tutadi. Onlayn ta'lim platformalari, maxsus dasturlar va texnologiyalar yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi va ularning jamiyatda faol ishtirokini ta'minlaydi. Raqamli texnologiyalar orqali axborot olish madaniyati yoshlarni raqamli savodxonlikka o'rgatadi va ularning ijtimoiy faolligini oshiradi. Inklyuziv ta'lim va zamonaviy texnologiyalarning uyg'unligi yoshlar uchun teng imkoniyatlar yaratadi.